

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
_____ dos. Zaur Məmmədov
_____ "_____" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050807-Sosial iş

Fakültə: Tarix-coğrafiya

Kafedra: Pedaqogika, psixologiya və incəsənət

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/f.(İstedadlı uşaqlarla sosial iş)

Fənn proqramı: Lənkəran Dövlət Universiteti, "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının 10.09.2024-ci il tarixli iclas protokolu, pr.№ 01

Kodu: IPFS-B07

Tədris ili: IV (2025-2026) Semestr: VII

Tədris yükü: Ümumi-180 saat; Auditoriya saati -60 (30 saat mühazirə, 30 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: b/m Cəfərova Nəhidə İbrahim qızı

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: nahide.ceferova@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş.

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Əlizadə Ə.Ə. İstedadlı uşaqlar. Psixoloji məsələlər. Essələr, etüdlər. Bakı. 2005.
2. Bəylərov E. Uşaqlarda istedadın müəyyənəşdirilməsi və inkişaf etdirilməsi. İstedadın işçi konsepsiyası. Bakı. Təhsil. 2008.
3. Bəylərov E. İstedadlı uşaqların diaqnostikası. Bakı. 2008
4. Zeynalabdinova Ə.X. İstedadlı uşaqlarla işin təşkili. Bakı. 2007.
5. Əlizadə Ə.Ə. Yeni pedaqoji təfəkkür. Bakı: Adiloğlu, 2001.
6. Əlizadə Ə.Ə. Müasir Azərbaycan məktəbinin psixoloji problemləri. Bakı: Ozan, 1998.
7. Ovçarova R.V. Sosial pedaqoqun arayış kitabı. M., 2001
8. Mustafayeva F.A. Sosial pedaqogikanın əsasları. M., 2001

Əlavə:

9. Bayramov Ə.S, Əlizadə Ə.Ə. Psixologiya. baki, 2002.
10. Əlizadə Ə.Ə, Əlizadə H.Ə. Pedaqoji psixologiya. Bakı. 2010.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisindən öncə psixologiya fənni tədris olunmalıdır

V. Korekvizitlər: Fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

"İstedadlı uşaqlarla sosial iş" tədris kursu "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının nəzdində pedaqoji və sosial yönümlü ixtisasların tədris planı çərçivəsində işlənmişdir. Tədris planına uyğun olaraq bu kurs bakalavr səviyyəsinin tələbələri üçün seçmə fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi tədris ilinin I semestrində (30 s. mühazirə, 30 s. seminar) nəzərdə tutulur.

Kursun tədrisində ilk növbədə istedadlı uşaqların psixoloji xüsusiyyətləri, istedadın mahiyyəti, onun növləri, əlamətləri, eləcə də istedadlı uşaqların təlim fəaliyyətinin təşkili barədə izahlar verilir. İstedadın qabiliyyət, yaradıcılıq, intellektlə bağlı xüsusiyyətləri, istedad əlamətlərinin formalaşmasında mühit və irsiyyətin rolu, istedadın struktur komponentlərinə dair nəzəriyyələr barədə müvafiq biliklər tələbələrə çatdırılır. Tələbələr "İstedadlı uşaqlarla sosial iş" fənnini öyrənməklə istedadlı uşaqların psixodiaqnostikası, istedadlı uşaqlarla həyata keçirilən sosial işlər, istedadlı uşaqlara psixoloji yardım, istedadlı uşaq və yeniyetmələrin təlim - tərbiyəsi haqqında zəruri biliklərə yiyələnəcəklər.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

İmtahan билетinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
 - 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
 - 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
 -0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: Auditoriya saati -60 (30 saat müəhazirə, 30 saat seminar)

№	Mühazirə mövzuları	Müh.	Tarix
1	Mövzu. İstedad problemi, onun təzahürü və psixologiyası Plan: 1. İstedadın ümumi səciyyəsi 2. İstedad probleminin tədqiqi tarixinə dair 3. İstedad və dahiliyin əsas xüsusiyyətləri Mənbə: (1; 2;)	2	2
2	Mövzu: İstedadla bağlı müasir nəzəri konsepsiyalar Plan: 1. İstedadın konseptual modeli: C.Renzullinin konsepsiyası 2. C.Gilfordun "İntellektin quruluşu" modeli 3. Ə.S.Bayramovun konsepsiyası Mənbə: (1; 2; 3; 4;)	2	2
3	Mövzu. İstedadın əlamətləri və növlərinin müəyyənləşdirilməsi kriteriyaları Plan: 1. İstedadın əlamətləri 2. İstedadın növlərinin müəyyənləşdirilməsi kriteriyaları 3. Fəaliyyət növləri və onları təmin edən psixika sahələrinə görə istedadın müəyyən olunması Mənbə: (1; 2; 3; 4;)	2	2
4	Mövzu. İstedadın növləri Plan: 1. Formalaşma dərəcəsinə görə istedadın növləri 2. Təzahür formalarına görə istedadın növləri 3. Müxtəlif fəaliyyət növlərinə aid olması baxımından istedadın öyrənilməsi Mənbə: (1; 2; 3; 4;)	2	2
5	Mövzu. Yüksək istedadla malik uşaqların inkişafının ümumi problemləri Plan: 1. Harmonik inkişaflı istedadlı uşaqlar 2. Disharmonik inkişaflı istedadlı uşaqlar 3. Məktəbdə və ailədə yaranan problemlər Mənbə: (1; 2; 3; 4;)	2	2
6	Mövzu. Qabiliyyət və istedad. Qabiliyyətlərin formalaşması Plan: 1. Qabiliyyətlər haqqında anlayış 2. Qabiliyyət və istedadın əlaqəsi 3. Qabiliyyətlərin formalaşmasında təbii imkanların və fəaliyyətin rolu 4. Aparıcı fəaliyyət və uşaqlarda xüsusi qabiliyyətlərin inkişafı 5. Qabiliyyətlərin ölçülməsi və əqli inkişaf əmsalı Mənbə: (1; 2; 3; 4; 9)	2	2
7	Mövzu. İstedad və intellekt Plan: 1. İntellektin mahiyyəti 2. İntellektin müəyyən olunması	2	2

	3. İstedadlı uşaqların intellektinin strukturu Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5)		
8	Mövzu. İstedadlı uşaqların fərdi, intellektual və psixoloji xüsusiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi Plan: 1. İstedadlı uşaqların müəyyənləşdirilməsinin prinsipləri və metodları 2. İntellektual və yaradıcılıq qabiliyyətlərinin diaqnostikası 3. Yaradıcı təfəkkürün inkişaf xüsusiyyətləri Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5)	2	2
9	Mövzu. İstedadlı uşaqların yaradıcı təfəkkürünün inkişafı metodları Plan: 1. Yaradıcı təfəkkürün inkişafı metodları. SCAMPER metodu 2. Beyin həmləsi 3. "Altı düşüncə şlyapası" 4. Portfel metodu Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5)	2	2
10	Mövzu. İstedadlı uşaqlarla aparılan praktik işin psixoloji və təlim aspektləri Plan: 1. İstedadlı uşaqlarla aparılan işlərin istiqamətləri 2. İstedadlı uşaqların təliminin metod, forma və vasitələri 3. Praktik psixoloqun istedadlı uşaqlarla iş proqramı Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5;)	2	2
11	Mövzu. İstedadlı uşaqların sosiallaşma prosesi Plan: 1. İstedadlı uşaqların sosiallaşması 2. İstedadlı uşağın ahəngdar sosiallaşmasına kömək edən keyfiyyətlər və zəruri şərtlər 3. İstedadlı uşağın sosial adaptasiyasında çətinliklər 4. İstedadlı uşaqları dəstəkləməyin yolları Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5;)	2	2
12	Mövzu. İstedadlı uşaqlarla sosial işin xüsusiyyətləri Plan: 1. İstedadlı uşaqlarla sosial işin öyrənilməsi 2. İstedadlı uşaqlarla sosial işin texnologiyaları Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5; 7; 8)	2	2
13	Mövzu. İstedadlı uşaqların ailələri ilə sosial iş Plan: 1. İstedadlı uşaqların ailələri ilə sosial müəllimin işinin üsulları və formaları 2. İstedadlı uşaqların ailələri ilə sosial-pedaqoji iş proqramının həyata keçirilməsi 3. Ailədə istedadlı uşaq böyüdən valideynlər üçün tövsiyələr Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5; 7; 8)	2	2
14	Mövzu. İstedadlı uşaqların təlimi ilə bağlı müəllim fəaliyyətinin səciyyəvi xüsusiyyətləri Plan: 1. İstedadlı uşaqlarla işləyən müəllim üçün zəruri olan keyfiyyətlər 2. İstedadlı uşaqların təlimi ilə bağlı müəllim hazırlığı 3. İstedadlı uşaqlarla iş metodlarına dair Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5)	2	2
15	Mövzu. İstedadın psixoloji-pedaqoji diaqnostikası Plan: 1. "İstedad xəritəsi" metodikası 2. Kiçik məktəblilər üçün maraqlar xəritəsi 3. İstedadlı şagird üçün xarakteristika 4. Ümumi istedadın qiymətləndirilməsi metodikası 5. İntellektual istedadın inkişaf etdirilməsi üçün tapşırıqlar Mənbə: (1; 2; 3; 4; 5)	2	2
	Cəmi:	30s.	30 s.

XI. Fənn üzrə tələblər:

İstedadlı uşaqlarla sosial iş fənni üzrə tələbələrə şagirdlərin fərdi-psixoloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi üzrə bilik və bacarıqlar təqdim olunmalıdır. Tələbələrə İstedadlı uşaqların xarakterik xüsusiyyətləri, İstedadın struktur komponentləri, İstedadlı uşaqlarla iş prinsipləri, istedadlı uşaqlarla sosial işin üsul və formaları, istedadlı şagirdlərə işləyən müəllimlərin şəxsiyyətinə verilən tələblər, istedadlı şagirdlərin təlim fəaliyyətində qarşılaşdığı çətinliklər və bu çətinliklərin aradan qaldırılması yolları haqqında zəruri məlumatlar mənimsədilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- İstedadla bağlı müasir konsepsiyalar və nəzəriyyələr haqqında məlumatlar mənimsənilir;
- İstedadlı uşaqların ailələri ilə sosial işin xüsusiyyətləri öyrənilir;
- İstedad və dahiliyin əsas xüsusiyyətləri, İstedadın əlamətləri və növlərinin müəyyənləşdirilməsi kriteriyaları üzrə biliklər öyrənilir;
- İstedadın növləri, yüksək istedadla malik uşaqların inkişafının ümumi problemləri haqqında məlumatlar mənimsənilir;

- İstedad və intellekt, istedadlı uşaqların təlim uğurları və uğursuzluqları üzrə biliklər öyrənilir.

XIII. Fənn üzrə imtahan sualları

1. İstedadın ümumi səciyyəsi
2. İstedad probleminin tədqiqi tarixinə dair
3. İstedad və dahiliyin əsas xüsusiyyətləri
4. İstedadın konseptual modeli: C.Renzullinin konsepsiyası
5. C.Gilfordun "İntellektin quruluşu" modeli
6. Ə.S.Bayramovun konsepsiyası
7. İstedadın əlamətləri
8. İstedadın növlərinin müəyyənləşdirilməsi kriteriyaları
9. Fəaliyyət növləri və onları təmin edən psixika sahələrinə görə istedadın müəyyən olunması
10. Formalaşma dərəcəsinə görə istedadın növləri
11. Təzahür formalarına görə istedadın növləri
12. Müxtəlif fəaliyyət növlərinə aid olması baxımından istedadın öyrənilməsi
13. Harmonik inkişafı istedadlı uşaqlar
14. Disharmonik inkişafı istedadlı uşaqlar
15. Məktəbdə və ailədə yaranan problemlər
16. Qabiliyyətlər haqqında anlayış
17. Qabiliyyət və istedadın əlaqəsi
18. Qabiliyyətlərin formalaşmasında təbii imkanların və fəaliyyətin rolu
19. Aparıcı fəaliyyət və uşaqlarda xüsusi qabiliyyətlərin inkişafı
20. Qabiliyyətlərin ölçülməsi və əqli inkişaf əmsalı
21. İntellektin mahiyyəti
22. İntellektin müəyyən olunması
23. İstedadlı uşaqların intellektinin strukturu
24. İstedadlı uşaqların müəyyənləşdirilməsinin prinsipləri və metodları
25. İntellektual və yaradıcılıq qabiliyyətlərinin diaqnostikası
26. Yaradıcı təfəkkürün inkişaf xüsusiyyətləri
27. Yaradıcı təfəkkürün inkişafı metodları. SCAMPER metodu
28. "Altı düşüncə şlyapası"
29. İstedadlı uşaqlarla aparılan işlərin istiqamətləri
30. İstedadlı uşaqların təliminin metod, forma və vasitələri
31. İstedadlı uşaqların sosiallaşması
32. İstedadlı uşağın sosial adaptasiyasında çətinliklər
33. İstedadlı uşaqlarla sosial işin öyrənilməsi
34. İstedadlı uşaqlarla sosial işin texnologiyaları
35. İstedadlı uşaqların ailələri ilə sosial müəllimin işinin üsulları və formaları
36. İstedadlı uşaqların ailələri ilə sosial-pedaqoji iş proqramının həyata keçirilməsi
37. Ailədə istedadlı uşaq böyüdən valideynlər üçün tövsiyələr
38. İstedadlı uşaqlarla işləyən müəllim üçün zəruri olan keyfiyyətlər
39. İstedadlı uşaqların təlimi ilə bağlı müəllim hazırlığı
40. İstedadlı uşaqlarla iş metodlarına dair

XIV. Kollokvium sualları:

I kollokvium sualları:

1. İstedadın ümumi səciyyəsi
2. İstedad probleminin tədqiqi tarixinə dair
3. İstedad və dahiliyin əsas xüsusiyyətləri
4. İstedadın konseptual modeli: C.Renzullinin konsepsiyası
5. C.Gilfordun "İntellektin quruluşu" modeli
6. Ə.S.Bayramovun konsepsiyası
7. İstedadın əlamətləri
8. İstedadın növlərinin müəyyənləşdirilməsi kriteriyaları
9. Fəaliyyət növləri və onları təmin edən psixika sahələrinə görə istedadın müəyyən olunması
10. Formalaşma dərəcəsinə görə istedadın növləri
11. Təzahür formalarına görə istedadın növləri
12. Müxtəlif fəaliyyət növlərinə aid olması baxımından istedadın öyrənilməsi
13. Harmonik inkişafı istedadlı uşaqlar
14. Disharmonik inkişafı istedadlı uşaqlar
15. Məktəbdə və ailədə yaranan problemlər

II kollokvium sualları:

1. Qabiliyyətlər haqqında anlayış
2. Qabiliyyətlərin formalaşmasında təbii imkanların və fəaliyyətin rolu
3. Aparıcı fəaliyyət və uşaqlarda xüsusi qabiliyyətlərin inkişafı
4. Qabiliyyətlərin ölçülməsi və əqli inkişaf əmsalı
5. İntellektin mahiyyəti
6. İntellektin müəyyən olunması

7. İstedadlı uşaqların intellektinin strukturu
8. İstedadlı uşaqların müəyyənləşdirilməsinin prinsipləri və metodları
9. İntellektual və yaradıcılıq qabiliyyətlərinin diaqnostikası
10. Yaradıcı təfəkkürün inkişaf xüsusiyyətləri
11. Yaradıcı təfəkkürün inkişafı metodları. SCAMPER metodu
12. İstedadlı uşaqlarla aparılan işlərin istiqamətləri
13. İstedadlı uşaqların təliminin metod, forma və vasitələri
14. İstedadlı uşaqlarla sosial işin öyrənilməsi
15. İstedadlı uşaqlarla sosial işin texnologiyaları

S/f.(İstedadlı uşaqlarla sosial iş) fənninin sillabusu 050807-Sosial iş ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.Sillabus “Pedaqogika, psixologiya və incəsənət” kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.

Fənn müəllimi: b/m N.İ.Cəfərova

Kafedra müdiri: dos. A.X.Əliyev